

Statenbrief

Besluitvorming

Datum

15 november 2022

Zaaknummer

2022-014990

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Blad

1 van 5

Onderwerp

Perspectief voor vitaal Gelders landelijk gebied

Beleidsprogramma

- Regionaal waterprogramma
- Biodiversiteit
- Agrifood
- Gezonde leefomgeving
- Klimaat

Ambitie

- Ambitie 2 Duurzaam
- Ambitie 3 Natuur en Cultuur
- Ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend

Portefeuillehouder

Peter Drenth

1 Kern voorstel

Wij verzoeken u ons uitgangspunten mee te geven voor de ontwikkeling van het Gelders Programma Landelijk Gebied (GPLG).

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

De Gelderse stikstofaanpak heeft laten zien dat wij samen met alle betrokkenen werken aan gedragen oplossingen voor een complexe problematiek. Om een perspectief voor een vitaal Gelders landelijk gebied te kunnen maken willen wij de stikstofaanpak verbreden met natuur, water, klimaat en landbouw. Wij kiezen nu voor verbreding van deze aanpak met klimaat en water en met een perspectief voor de landbouw, in lijn met Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Er zijn veel ambities rondom wonen, werken, natuur, recreatie en landbouw en, daarnaast, klimaat-, water- en stikstofopgaven die samen komen in het landelijk gebied. Daarbij horen keuzes, omdat niet alles kan. Op basis van welke afwegingen maken we deze keuzes? Hiervoor leggen wij uitgangspunten als eerste aan u voor. Deze uitgangspunten laten zien op welke wijze wij invulling willen geven aan de doelen en ambities in het landelijk gebied voor natuur, water, klimaat en landbouw gericht op de Veluwe, Achterhoek & Liemers en het Rivierengebied. De uitgangspunten lichten we in de bijlage toe. Wij vragen u te besluiten om deze uitgangspunten te hanteren bij de uitwerking die wij, conform de Gelderse stikstofaanpak, samen met onze partners aan het GPLG willen geven. De definitieve kaders leggen wij u voor in juni 2023.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

In diverse Statenbrieven hebben wij u recent geïnformeerd en gesproken over:

- Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG): o.a. PS2022-410
- De verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Food Valley (PS2022-639)
- Prestatieafspraken woningbouw: o.a. PS2022-723
- De energietransitie (GEIS/RES): o.a. PS2022-769
- Gelderse Maatregelen Stikstof: o.a. PS2021-555
- Gelders Klimaatplan: PS2022-80
- Naar een nieuwe kaart van Gelderland: o.a. PS2022-412

4 Samenvatting

We hebben als overheden veel plannen op het gebied van wonen, infrastructuur, nieuwe natuur, nieuwe vormen van landbouw, industrie, recreatie, nieuwe vormen van energieopwekking en bedrijventerreinen. Om hiermee welvaart en welzijn vooruit te brengen voor deze en volgende generaties. Veel van deze plannen komen samen in het landelijk gebied. Daarbij is de beschikbare, fysieke ruimte schaars. En er zijn (wettelijke) afspraken over natuur-, stikstof- en klimaatdoelen en de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater, die we na moeten komen. Bovendien hebben we de zorg voor voldoende (schoon) grond- en drinkwater. Dit alles zorgt er voor dat niet alles kan en dat we keuzes moeten maken.

De keuzes zijn:

- Ruimtelijk: Welke ruimtelijke kwaliteiten en waarden willen we behouden en/of ontwikkelen? Welke functies willen we waar en welke functies kunnen we slim combineren? Het bodem- en watersysteem is hierbij bepalend voor welke functies een gebied aan kan.
- Inhoudelijk: er zijn afspraken nodig om de uitstoot van stikstof en broeikasgassen te verminderen. Dit omwille van de gezondheid van mens, dier, plant en bodem.

Ons perspectief

Ons perspectief is een gezond, vitaal en leefbaar landelijk gebied met een duurzame land- en tuinbouw, gezonde natuurgebieden, groene industrie, wonen, werken en recreëren met de natuur, schoon en voldoende water en voorbereid op de klimaatverandering. De kenmerken en de identiteit van onze Gelderse gebieden staan hierbij centraal.

Met het Gelders Programma Landelijk Gebied voor 2024-2035 geven wij invulling aan de doelen en ambities in het landelijk gebied voor natuur, water, klimaat en landbouw. Wij werken dit uit voor de Veluwe met de omliggende valleien, de Achterhoek & Liemers en het Rivierengebied als de meest kenmerkende landschappelijke eenheden (bodem-watersystemen) van Gelderland. Hiermee wordt het GPLG een belangrijke bouwsteen voor de transitie in het landelijk gebied. Het GPLG komt samen met onze ambities voor verstedelijking, energietransitie en -infrastructuur en overige ambities in de ruimtelijke puzzel voor Gelderland, waarbij wij beoordelen of alle ambities ruimtelijk haalbaar zijn. Daarna willen wij de ambities samen met andere overheden uitwerken in ruimtelijke arrangementen en afspraken en in lokale gebiedsprocessen.

Uitgangspunten

Wij leggen de volgende uitgangspunten aan u voor, waarmee wij uitwerking willen geven aan de doelen uit het NPLG en bovenstaand perspectief voor het landelijk gebied voor natuur, water, klimaat en landbouw gericht op de Veluwe, Achterhoek & Liemers en Rivierengebied:

1. We zien natuurinclusieve en/of kringlooplandbouw conform de Kadernota Agrifood 2021-2030 als passend sociaaleconomisch toekomstperspectief voor de land- en tuinbouw.
2. We zien water en bodem sturend in onze opgaven.
3. We zetten in op natuurherstel door robuust systeemherstel van de Natura 2000-gebieden, groenblauwe dooradering en extra maatregelen en middelen in overgangsgebieden.
4. Voor de klimaatopgave houden we vast aan het Gelderse Klimaatplan 2021-2030 en het nationale Klimaatakkoord.
5. We sturen in de maatschappelijke opgaven op ruimtelijke samenhang. De ruimtelijke keuzes voor landbouw, natuur, water en klimaat wegen we in samenhang met de andere grote opgaven in het landelijk gebied, zoals energietransitie, gezonde en veilige leefomgeving, leefbaarheid en verstedelijkingsontwikkeling van stad en land. De kaders die daarvoor zijn vastgesteld zoals de verstedelijkingsstrategie en het verstedelijkingsakkoord voor het NOVEX-gebied ArnhemNijmegen/Foodvalley, maar ook de vastgestelde Regionale Energiestrategieën 1.0 zijn daarbij uitgangspunt.

5 Argumenten

We begrijpen dat we er niet alleen voor staan: een leefbaar landelijk gebied vergt een gezamenlijke inspanning van vier overheden: gemeenten, Rijk, waterschappen en provincie. In samenwerking met bedrijven, inwoners en maatschappelijke organisaties. Ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid en met een gezamenlijke ambitie. Onze ambitie voor het landelijk gebied is stevig en noodzakelijk en gericht op een goede balans tussen gezonde economie en ecologie. In de stikstofaanpak hebben we laten zien wat werkt: een Gelderse, vooruitstrevende en op partnerschap gebaseerde aanpak van gebiedsprocessen. Komend half jaar werken we met onze Gelderse partners aan het Gelders Programma Landelijk Gebied. We zetten hierbij de kracht van het gebied centraal. Op deze manier willen we tegemoet komen aan het verzoek van het Rijk in juli 2023 een Gelders voorstel aan het Rijk te doen, zodat uitvoering van dit GPLG ondersteund wordt met generieke maatregelen en middelen vanuit het Rijk. In voorliggend half jaar brengen we tevens de samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen in de verschillende Gelderse gebieden in beeld en leggen zo samen met medeoverheden de basis voor de Gelderse ruimtelijke puzzel (o.a. PS2022-412).

6 Kanttekeningen en dilemma's

We verwachten dat het Kabinet op 25 november 2022 Kamerbrieven publiceert met onder meer doelen en structurerende keuzes voor het landelijk gebied, een perspectief voor de land- en tuinbouw en water en bodem als sturend principe. En naar verwachting geeft het Kabinet in 2023 duidelijkheid over de resterende klimaatopgave in de landbouw en andere sectoren als de industrie. Deze resterende klimaatopgave kan grote consequenties hebben voor onder andere landbouw en landgebruik.

In de komende maanden leggen wij aan onze gebiedspartners voor in hoeverre de daarin gestelde doelen en structurerende keuzes aansluiten op het Gelders perspectief voor het landelijk gebied. Ook de nog door het Kabinet te bepalen aanvullende doelen voor onder meer klimaat, bouw en industrie zijn van belang. We wachten daar niet op en gaan ondertussen aan de slag. Medio 2023 willen we met het GPLG een beroep doen op het Rijk om middelen uit het Transitiefonds beschikbaar te stellen. Hiervan hebben we met de Gelderse versnellingsmaatregelen al een voorschot van €257,5 mln toegezegd gekregen. In *bijlage 2* lichten wij toe welke kaders wij voor het landelijk gebied willen zien. In *bijlage 3* geven wij het overzicht van de rijksdoelen voor NPLG en de vertaling voor Gelderland.

7 Planning en control

Vooralsnog gaan wij ervan uit dat de extra maatregelen voor het GPLG dat wij voorbereiden geheel wordt gedekt uit rijksbijdragen. De middelen uit het Transitiefonds van het Rijk komen met ingang van januari 2024 beschikbaar.

8 Participatie en communicatie

Het GPLG vraagt om participatie vanwege de omvang en impact van de opgave en omdat we willen handelen vanuit de context van de nieuwe Omgevingswet. Wij stemmen met het Rijk af hoe en wanneer we dit gaan doen. De keuzes die we met elkaar maken kunnen betekenen dat aanpassing van grondgebruik nodig is en dat bestaande functies en bedrijven zich vernieuwen, verplaatsen of beëindigen. Dat is een stevige boodschap, waar een aanvaardbare oplossing tegenover moet staan. Dit kan alleen slagen door als 1 overheid dit vraagstuk op te pakken. En met elkaar te komen tot een haalbaar en uitvoerbare aanpak die kan rekenen op acceptatie. De richtinggevende kaders die wij u voorleggen zien wij als vertrekpunt voor de nadere uitwerking van het Gelders Programma Landelijk Gebied met perspectief voor een vitaal landelijk gebied. Wij geven hieraan invulling door de gesprekken die wij in de komende tijd met onze partners voeren. Wij vragen gemeenten, waterschappen en sectoren om de komende maanden te reflecteren op en actief bij te dragen aan het concept-GPLG zodat wij hierover voor 1 juli 2023 kunnen besluiten. Wij vertrouwen erop dat wij met betrokken partijen, ondersteund door het Rijk, de transitie die we samen zijn gestart met goed resultaat kunnen realiseren.

9 Vervolg

In *bijlage 4* vindt u de schematische planning voor GPLG en voor het ruimtelijk perspectief Gelderland (de ruimtelijke puzzel). Voor GPLG staan de komende maanden de volgende mijlpalen centraal:

- *December 2022*: besluitvorming door Provinciale Staten over de kaders
- *Januari 2023* is voor ons een eerste ijkmoment met het Rijk voor het concept-GPLG bestaande uit de gebieden Veluwe, Achterhoek & Liemers en Rivierengebied;
- *Februari - april 2023*: We vragen sectoren en medeoverheden om te reflecteren en nadere uitwerking te geven aan de opgaven in deelgebieden. Dit nemen wij op in de rollende uitvoeringsagenda die onderdeel wordt van het GPLG en zoveel mogelijk gecombineerd wordt met andere opgaven;

Datum

15 november 2022

Zaaknummer

2022-014990

Blad

5 van 5

- *Juni 2023*: vaststelling van het GPLG-Gebiedsprogramma 2024-2035 op hoofdlijnen na consultatie van uw Staten. Omwille van aanlevering van een gebiedsprogramma 1.0 aan het Rijk, waarin tenminste wordt voldaan aan de stikstofwet (een gebiedsplan, waarin de aanpak voor stikstofvermindering en natuurherstel centraal staat), met aanvullende NPLG-opgaven voor natuur-stikstof-water-klimaat en toekomstperspectief voor landbouw. Daarbij gaan wij uit van onze eigen kracht; het Uitvoeringsprogramma GMS levert daartoe al een groot aandeel. Andere onderdelen van het gebiedsprogramma zijn de uitvoeringsstrategie en instrumenten, samenwerking en governance (capaciteit), sociaaleconomisch perspectief van de regio en voortgang en monitoring.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Miriam Nienhuis-van Doremaele - Secretaris

Bijlage(n)

- 1 Ontwerpbesluit
- 2 Notitie Perspectief vitaal Gelders landelijk gebied
- 3 Tabel vertaling NPLG-doelen naar Gelderland
- 4 Planning Gelders programma landelijk gebied en planning Ruimtelijk perspectief Gelderland